

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati heti szaklap.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Minden vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

A végrehajtási novella.

Irta: Dr. Fehér Manó.

(Polytatás a 376. oldalhoz.)

Az olyan végrehajtás, melynek substratumát 100 korona értéket meg nem haladó összeg, dolog vagy jog képezi, feltétlen hivatalból fogyanatosítandó, s ilz esetben a végrehajtató közbenjárása által okozott költségek a végrehajtást szenvedőt nem terhelik.

Az előterjesztés a sérelmes eljárás alkalmával szóval is megtehető s a kiküldött által jegyzőkönyvbe veendő.

A mostani törvényben felsorolt tisztviselőkön s egyéb személyeken kívül a novella még a csendőrség, a letartóztatási és javítóintézetek személyzetéhez tartozó személyek, a gőzerőre berendezett közforgalmú vasútak és gőzhajózási vállalatok tisztviselői s egyéb alkalmazottai, a magy. kir. operaháznál alkalmazott összes tisztviselők, drámai és operai magánszereplők, zenekari és énekkari tagok, valamint a közszolgálatban alkalmazott altisztek és szolgák javára is megállapítja azt, hogy rendes fizetésüknek, valamint a fizetés termé-

szetével bíró pótlékuknak és várakozási illetményüknek legfőlebb *egy harmadrésze* s ez is csak úgy vehető végrehajtás alá, hogy a végrehajtást szenvedő részére *2000 korona érintetlenül maradjon*.

Mindezen kedvezményezett személyek lakpénze csakis lakbér követelések fejében foglalható le, más járandóságaik pedig egyáltalában le nem foglalhatók. Ha ezen kedvezményezett személyek közül valaki lakház építése vagy vétele céljából lakpénzének lekötésével közokiratban fizetési kötelezettséget vállalt, az ebből eredő követelés behajtása végett a kötelezettnek *a lakpénze szintén lefoglalható*.

A fizetési előlegből származó követelés nem bír elsőbbséggel azzal szemben, aki az előleg kiutalványozása előtt szerzett zálogjogot; a többi szolgálati követelések azonban megelőzik azoknak a hitelezőknek a követeléseit, akik a járandóságra előbb nyertek zálogjogot. Ugyanez áll a nyilvános betegápolási s egyéb olyan követelésekre nézve, amelyekről külön jogszabályok ilykép rendelkeznek.

Ha az igénybevétel mértékére nézve külön szabály nem létezik, ilyen esetekben a foglalás alá nem vonható összegből *legfőlebb 20 százalék* vehető igénybe.

A fentebb felsorolt személyeknek *a nyugdíja vagy kegydíja*, úgyszintén a nyugalmaztatás folytán járó *személyes pótdíja*, valamint a lelkészek aggastyáni fizetése is legfeljebb *egyharmadrész* erejéig foglalható le, s az is csak úgy, hogy *1200 korona* érintetlenül maradjon.

A végkielégítési összeg és a katonai kegydíj a végrehajtási foglalás tekintetében a nyugdíjjal egyenlő elbánás alá esik.

A fentebb felsorolt személyek *özvegyeinek nyugdíja, kegydíja, végkielégítése vagy nyugdíj megváltása*, úgyszintén *a nevelési járulék* nem foglalható le.

A katonai házassági biztosíték kamatainak csak *egyharmada* s ez is csak úgy foglalható le, hogy *1200 korona* a végrehajtás alól mentes maradjon.

Ha a végrehajtás a feleséget fel vagy lemenő rokont illető, valamint a törvénytelen gyermek javára megállapított *tartás miatt* intéztetik, a törvényes *mentességek felényire szállanak alá*. A katonai házassági biztosíték kamatai a feleség és lemenő rokon tartása miatt *korlátlanul* vonhatók végrehajtás alá; a felmenő rokon tartása miatt azonban ilyenkor a foglalás szintén eszközölhető, de *1200 korona érintetlenül hagyandó*.

A mostani törvényben s a novellában a végrehajtás foganatosítására vonatkozólag megállapított intézkedésektől *eltérő minden egyezmény vagy lemondás hatálytalan*.

A fizetésre kieszközölt végrehajtás hatálya kiterjed a későbbi változott fizetésre, *nyugdíjra, kegydíjra végkielégítésre, vagy nyugdíj-megváltásra is*. Ha a járandóság a foglalás-mentes összegre, vagy az alá szállt le, *a végrehajtás hatálya szünetel s önmagától feléled*, ha a járandóság a foglalásmentes összeget ismét túlhaladja.

Öt évi szünetelés után a végrehajtás hatálya megszűnik.

Állandó köz vagy magánalkalmazásban levő, de fentebb fel nem sorolt egyének fizetésének és bármily című szolgálati járandóságainak legfőlegb egyharmada, s az is csak úgy vehető végrehajtás alá, hogy évi 2000 korona érintetlenül maradjon.

Napidíjoknak csak a napi 5 koronát meghaladó része vonható végrehajtás alá. — Munkabéreknek is csak az a része vehető foglalás alá, mely a napi 5 koronát kitevő összeget meghaladja. Szakmány-munka után járó munkabér csak oly mértékben vonható végrehajtás alá, hogy a kereseti idő minden napjára 5 korona bér a foglalás alól mentes legyen.

De ha a foglalás *élelmezésből vagy lakbérletből* eredő követelés miatt történik, a fentebb mondottapidíjak és munkabérek *felelészben lefoglalhatók.*

A katonai legénység járandóságai végrehajtás alá nem vonhatók.

(Folytatjuk.)

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

Irta: **Kellner Aurél.**

Folytatás a 378. oldalhoz.)

Az internátus elhelyezésének kérdése nem tartozhat a megfejt-hetetlen problémák körébe; az iskola tanítás-termei és gyűjtemény-helyiségei esetleg kívánatossá váló átalakítása sem éppen lehetetlen. A bányatanulókat egyik vagy másik, esetleg üzemen kívül helyezett, de azért még jó karban levő bányában a bányamivelés minden előforduló üzemi munkájában ki lehetne képezni s mivel jókarban lévő és a folyó üzem tekintetéből nélkülözhető zúzóművet is lehetne az iskola cél-jaira átengedni, és azt néhány újabb előkészítőgép beépítésével gyakorló érezelőkészítő települ, aránylag csekély költséggel, át lehetne alakítani a bányászat gyakorlati tanítás-eszközeinek központosítása, elég könnyen volna megoldható. Az elméleti és gyakorlati munkaidő beosztását nem akarom meghatározni, de sokkal czélszerűbbnek tartanám, ha az elméleti oktatás délelőtt, a gyakorlati munka pedig délután végeztetnék. Így volt az az én időmben is, a miért is magam szerint ítélve tudom, hogy a tanuló a reggeli órákban szivesebben és hatásosabban veszi az elméleti oktatást, mint délután, a hol a

délelőtti bányamunkától testileg fáradtan kénytelen szellemi munkával foglalkozni. A gyakorlati munkaidőt elegendőnek tartanám 4 órával és pedig délután 2 és 6 óra között megállapítani, mert a tanuló a mostani beosztás mellett, a legjobb akarat mellett sem dolgozik többet négy óránál. Ezen idő, rövidebbé daczára, teljesen elegendő, a kitűzött cél elérésére, mert a gyakorlati munkateljesítésnek nem lehet az a feladata, hogy a tanulót agyonfárasztja, hanem inkább az, hogy munkavezetője felügyelete mellett a rövid idő alatt hasznos munkával foglalkozzék. Az elméleti oktatás alatt így, mert a gyakorlati munka délután teljesítendő, a munkavezető elég időt talál arra, hogy a reábizott egyéb intézeti rendtartással és esetleg a konyha ellenőrzésével is foglalkozzék és délutánonként a gyakorlati munkát személyesen vezethesse.

Magam is belátom, hogy ajánlatom keresztülvitele nagyobb pénzáldozatot kíván, de vegyük tekintetbe, hogy oktatásról van szó, és vegyük figyelembe, hogy a magas kormány ezen a téren nagy áldozatokra kész, mert különösen az ipariskolát nagyon segíve; miért nem áldozna a bányászati szaknevelésre is és miért nem támogatná a bányászati altisztek célirányos oktatását is, hiszen a bányászat hazánk legrégebb és legfontosabb iparágainak egyike!

A kohász tanulók részére itt Selmezbányán nem tartom szükségesnek, hogy azoknak külön munkavezetőjük legyen, mert Selmezbányán a kohó központosítva van s ott a munka minden ágazatához egy-egy altiszt van beosztva, a ki némi jóakarat mellett a hozzá beosztott tanulókat minden nagyobb fáradtság nélkül munkájukban ellenőrizheti és az előforduló munkáknál szakszerűen instrualhatja.

A fémkohász gyakorlati kiképztetése most sem ütközik nehézségekbe, de hogy hol szerezze elmélettel kapcsolatos gyakorlati szakképzettségét a *vaskohász* növendék, arra bizony magam sem tudom a megoldást s azért azt megint csak a magasabb szakkörök bölcseségére bízom.

Sok tanuló a neki kiosztott zúzó munkától húzódozva, avval szabadkozik, hogy ő só-, szén- vagy vasbányász s így a zúzóüzemi munka nélkül is boldogul majd jövőendő pályáján. Ez ugyan némileg elfogadható ok volna, ha a sóbányászat vagy a vasbányászat a bányaiskolák szervezetében külön volna választva, de mivel a bányászati szaktudományokhoz az érzékelés is tartozik, ennek elméleti elsajátítása pedig kötelező, a gyakorlati munka az elméletnek megértését pedig nagyon elősegíti, a zúzóműgyakorlat, a dolgok mai állása mellett, elengedhetetlen követelés marad.

És még valamit. „Ember tervez és Isten végez!“ Én annak idején mint lelkes *vasbányász* kerültem a bányaiskolába, s annyira

lelkesültem a vaskőbányászat iránt, hogy mindent elítéltem, a mi nem *vasból* volt! Akkori időben sajnós a bányaiskolán még nem fektettek nagy súlyt az érczelőkészítésre s bennünket inkább a bányamunkára szorítottak, a zúzóműveket csak egy-kétszeri gyakorlati előadásból ismertük.

A bányaiskola sikeres elvégzése után csakugyan visszakerültem a vasbányászathoz, a hol egy ideig minden a legjobb rendben ment, de rövid idő után az ottani vasbányászatot beszüntették és engem mint helyettes felőrt — a zúzóművekhez helyeztek át!

Képzeltető, hogy mily zavarban voltam és mennyire kellett pirlnom, mikor egyik vagy másik munkás tanácsot kért tőlem s én azt neki — gyakorlat hiányában megadni nem tudtam! De azért nem csüggedtem; beláttam, hogy itt gyakorlati munka nélkül boldogulni nem lehet! Akkori főnököm, aki szinte gyakorlati ember volt, szívesen teljesítette kérésemet, s nekem a gyakorlati munkánál utasításokat adva, ezeket még üzemi kísérletek keresztülvitelével is elősegítette úgy, hogy jó akarat és némi kitartás mellett rövid időn belül a mulasztottakat pótolnom sikerült. A munkás azért most is és mindig teljes bizalommal fordul hozzám, ha munkájában őt valami akadály éri, én szívesen adom az utbaigazítást és nem restellem most sem a szerszámot a munkás kezéből kivenni, hogy neki a munka czélszerűbb módját gyakoroljon megmutassam. Ilyen legyen az üzemi altiszt és ilyenekké óhajtanám nevelni a bányatanulókat is!

A cikkiró adatait és állításait hosszú tapasztalataim alapján én is tudnám gyűjtött adatokkal czáfolni, de nem teszem, mert nem azért lettünk a bányaiskola szervezésének kérdésében való hozzászólásra felszólítva, hogy egymás jóhiszemű ajánlatát támadjuk, vagy pedig a bányatanulók személyes szabadságáról vitatkozzunk, de azért, hogy a bányaiskolák szervezésének kérdésében a nézetünk szerint és a gyakorlat szempontjából legezélszerűbbnek vélt megoldást, ajánlatba hozzuk s mi is résztvegyünk abban a munkában, a mely a bányász és kohász altiszt nemzedék jövő boldogulását czélozza.

(Vége.)

„Simplex“ mélyfúróberendezés.

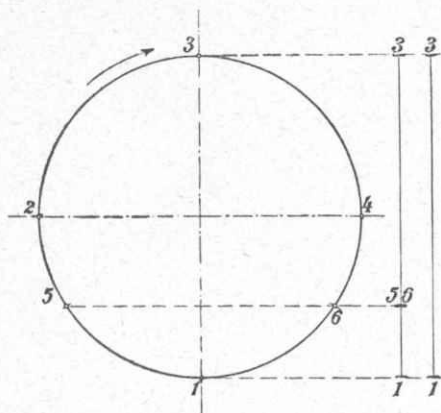
(4. szövegrajzzal.)

(Folytatás a 381. oldalhoz.)

A dob göröndjének meghosszabítására a lebocsátó illetve az utánbocsátó szerkezet csigacsavar kereke van ráhúzva. A kötél-
dob-

bal való kötésére, kapcsoló szolgál de úgy, hogy ezen állása mellett a kankaléknak bekapcsolása lehetetlenné van téve. Fúrás közben, a fékezőt kissé meg kell húzni azért, hogy az utánbocsátó szerkezet csigakerék-mekhanizmusa teherből mentesítve és maga az utánbocsátás könnyűvé legyen téve. Az ütőszerkezetnek akcióba hozatalára szintén frikeziós kapcsolás szolgál. A forgató, hajtórúd közvetítésével mozgatja a himbát; a rudazat emelés magosságát, a hajtórúd egyszerű áthelyezése útján 100 mm.-től 220 mm.-ig lehet változtatni. A megemelését megkönnyítő rúgókat, bár a kankalék keretének belsejében teljesen el vannak takarva, kívülről meg lehet feszíteni. Az ütést végző kötél, megerősítésének pontjában, rúgósan támad. Ide van becsatolva azon új készülék, a mely a kiegyenlítő erő beállítására és a helyes utánbocsátás felismerésére szolgál. (N. B. Sz. és külföldi szabadalmak: Bade Ferencz mérnök Fa-ban, C. Reez Utóda, Peine.) Legyen szabad ezen készüléket, a következőkben röviden leírni, hatása módjának könnyebb megértésére szolgáljon azonban az ütve működő mélyfúrás rudazatmozgása elméletének közbevetett ismertetése.

Minden ütőszerkezetnél, melynél a rudazatnak fel- és le-mozgása valamely forgatónak közvetítésével történik a rudazat elméletileg megállapított emelés-magosságának a forgató csapja középpontjának a becsatolt 3. sz. rajzzal

3. sz. rajz.

szemléltetett diagramm útján kifejezésre jutó kör alakú mozgás felel meg. A rudazat emelés-magossága a forgató körének átmérőjével, illetőleg a rajzban 1—3 között fekvő útvonallal egyenlő. Az 1-el jelölt pontban a rudazat, felfelé irányuló menetét megkezdi; ugyanezen felfelé irányuló menetnek vége a 3-al jelölt pontban van. Itt kezdődik a rudazatnak lefelé irányuló menete, melynek vége ismét 1.-ben van. A menet- vagy mozgás-sebességek legmagasabb értékei 2. és 4-ben vannak elérve. Ezen elméletileg megállapított mozgás-viszonyokat azonban a rugalmas mozgás lényegesen befolyásolja. A rugalmas mozgás mikéntje itt, jelentőséggel nem bír és egészen mindegy, hogy a rudazatnak vagy kötélnak vagy a becsatolt rúgóknak a következése e, mert a mértéket adó tényezőt, csakis a rugalmas mozgások összege adja meg. A véső felfelé irányuló járatát nem

fogja az 1. pontban azonnal megkezdeni, mert mielőtt ez megtörténhetnék, még a rugókat kell részben vagy teljesen megfeszíteni. A vésőnek felemelése csak az 5. pont által jelölt helyzetben fog megindulni úgy, hogy tulajdonképpen emelés-magosság csakis az 5. és 3 pontok között fekvő útvonal által fog kifejezésre jutni. A lefelé irányuló járatnál, megfordítva van a dolog, mert a véső már a 6. pontnak megfelelő helyzetében üt rá a fúrólyuk zsomptalpára, holt a forgató még tovább mozog, mindaddig, míg 1-nél nyugvó pontját el nem éri. A rugók forgásának tehát a 6—1, illetve az 1—5. útvonalak felelnek meg. A rugók 6—1, feszülés-mértékszámából, vagyis azon méretből, melylyel a rugók, a vésőnek ütése alkalmából megnyúlnak, az ütés 6. pontjának helyzetét, és evvel a vésőnek ütés sebességét és ütés energiáját, könnyen meg lehet határozni. Ezen következtetést, a készülék mekhanikailag szemlélteti, a mi annak a lehetőségét adja meg, hogy a fúrószemélyzet, az ütődés eme pontját és evvel az utánbocsátás helyességét ellenőrizhesse, a mi a mélyfúró-gyakorlat szempontjából igen helyes dolog, mert ki van kerülve az elégtelen utánbocsátás következtében beálló elégtelen munkateljesítés egyrészt és meg van akadályozva másrészt, hogy a túlságosan gyors utánbocsátás rudazat-töréseket okozzon.

(Folytatjuk.)

A Rost-testvérek univerzális bányamérői feszítője és központosító készüléke.

(Kivonatossan az Öst. Zft. f. Berg. u. Hüttenvesen 1908. évi 27. és 28. számaiból, 5 szövegrajzzal.)

A Rost-testvérek univerzális bányamérői feszítőjének alapeszméje a Sommer-féle szabadalmazott vasácsolatoszlop által van megadva. A feszítő maga (1. a becsatolt 1. sz. rajzot) két, egymásba, teleszkopszerűen betolt 1 és 2 Mannesmann csőből s egy (3) kösöntyüből áll, a mely utóbbi a tágasabb és szilárdan álló (1) aczélsőre csavarosan rá lévén erősítve, a beállítható szűkebb (2) aczélsövet körülzárja s így a két csőrésznek szilárd és el nem tolató kötését biztosítja akkor, ha csavarját, a hozzá tartozó kulcsal szorosan meghúzták. Ez által a kösöntyűnek kerülete szűkül s a kösöntyű mind a két csövet szorosan körül fogja úgy, hogy egymással szemben való helyzetváltozását s így a csöveknek megnyúlását vagy megrövidülését feltétlenül megakadályozza.

Ugy az 1, mint a 2 csőnek bütüvégét, erős aczélsucokkal felszerelt csapszegek zárják el. Az aczélsucok, a feszítőnek felállítására

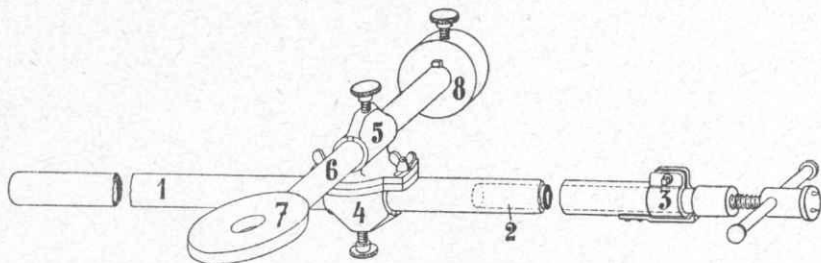
közben az ácsolatba, vagy a sziklatömegbe behatolnak, mi által a szerkezetnek állóságát biztosítják.

A feszítőnek nagyobb eltolására a kőöntvény szolgál; ha feszésen álló kőöntvény mellett, a feszítő hosszúság méreteinek kisebb változtatására törekszünk, vagyis a feszítőt a vágat keresztmetszvénye szélesség méretének megfelelően akarjuk beállítani és így kívánjuk rögzíteni, a következőképpen járunk el.

A szűkebb (2) csőnek felső bütüvége, kicsavarható orsóval s ehhez tartozó forgatható fejrészrel van felszerelve; az orsónak csavartokja a 2 csőben van. A 2 csőnek tulajdonképpeni felső bütüvéget képező, forgatható fejrészébe két hegyes aczéltűske van beeresztve melyekkel a feszítőnek egyik végét biztosan felállítani lehet. Az orsót, a (2) csőben, emelő segítségével könnyen lehet kezelni, illetve be- és kicsavarni.

A feszítőnek szerelése következő kézfogásokat kíván, legyen annak állása bár függőleges, vízszintes vagy ferde.

Miután a (3) kőöntvényt megnyitottuk, a (1 és 2) csöveket szét-húztuk, a tágasabb csőnek bütüvéget, a vágat baloldali falába, aczélcúsaival beszorítottuk és a 2 csőnek, az 1 csőből való kihúzásával,

1. sz. rajz.

a feszítő hosszúságát, a vágat szélességével összehangzásba hoztuk, a (3) kőöntvény szorító csavarát meghúzzuk; e mellett a szűkebb csőnek felső végét, aczélcúsaival, kézzel, a vágat jobboldali falába illesztve, a feszítőt, közelítőleg, megkivánt, függőleges, ferde vagy vízszintes helyzetébe hozzuk. Ha erre a csavaros orsót megfelelő módon forgatjuk, a feszítőnek bütüvégei a vágat oldalaihoz hozzátámaszkodnak, az aczélcúcsok pedig az ácsolatba, vagy a sziklafalba bemélyednek, és az egész készülék állandósítva és helyzetében biztosítva van.

A csavaros orsót e mellett kényelmesen ki lehet csavarni, a csőszárak, a bánya oldalfalaihoz, nagy erővel hozzátámaszkodnak és a feszítő, állandó stabilitása, a reája állítandó mérőműszer szoros állását biztosítja.

(Folytatjuk.)

Bányamívelés.

Benzinmotorral hajtott mélyfúró berendezés. Az Iselder-Hütte r. t., vaskötelepeinek mélyfúrás útján való megvizsgálása közben, a Goslar bányaterületen, 100 m. mélységig, igen előnyös módon 5 lóerős benzinmotort használnak hajtókészülékül. A mélyfúró-szerkezet, gyorsan ütő fúrókészülék, üreges rudazattal és magot fúróval. Az egész berendezés két napon belül leszerelhető és újból felállítható. A fúrótorony magossága csak 9 m. — A kovácsolt vasból készült fúróbakot könnyen át lehet helyezni. — A benzinmotor, melynek teljes súlya mindössze 600 kg., kerek állványon nyugszik éppúgy, mint a 150 kg. súlyú, szíjtranzmisszió közvetítésével hajtott, közepnyomású centrifugális-szivattyú, a mely percenként 150 liter vizet 40 m. magosságra emel. A szerkezet kiszolgálására négy ember elegendő. A tíz órás munkaszakasz alatt, közepes keménységű krétamárgában, 7—10 m.-es lehatolás érhető el vele. (Zft. f. d. B. H. u. Sw. i. Pr. St. 1908. 1. füz. — Der Erzberghau. 1908. 16. sz.)

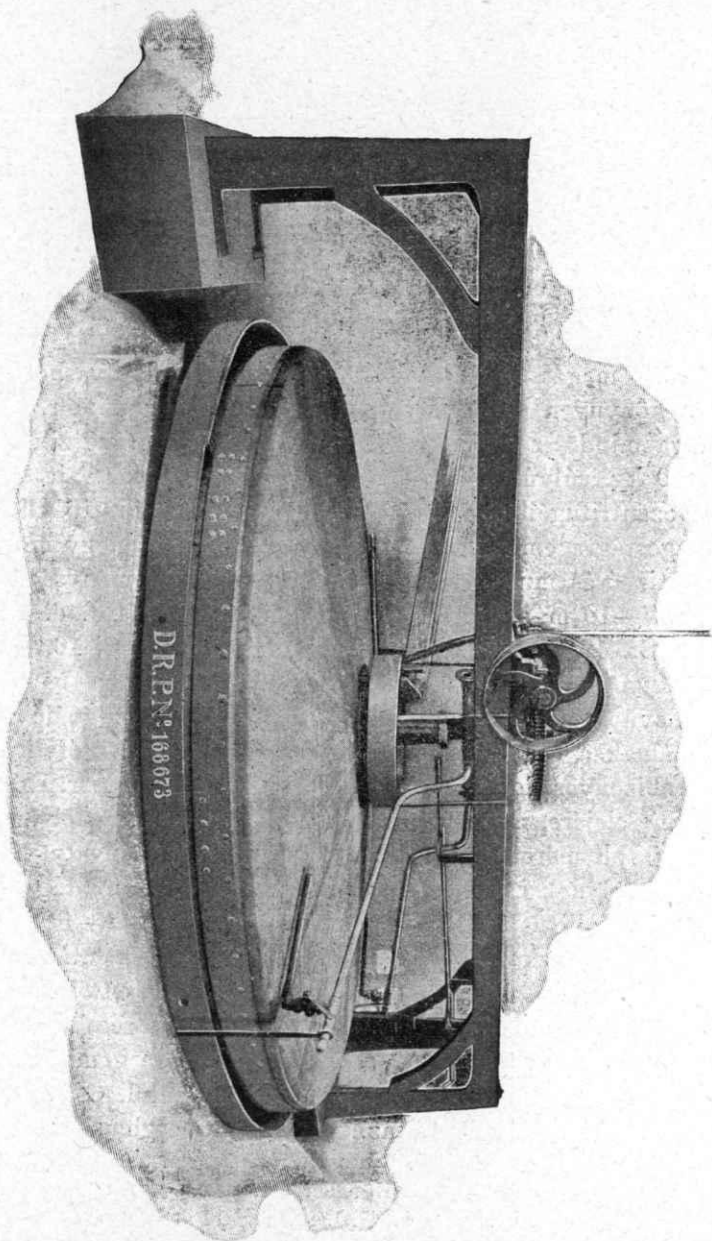
A bányafának utánimprégnálása. A Magdeburg bányakerület Micheln nevű barnaszénbányán csillére állított imprégnáló készüléket használnak a bányácsolat időközönként való utótelitésére, a melyről bebizonyosodott, hogy igen jó szolgálatokat tesz. Közönséges szállítócsille elejére, a melynek szekrényébe a telítő folyadék van beöntve, kisebb méretű, kézzel mozgatott, nyomó-szivattyúzós van szerelve, a melynek segítségével karnallit-lúgot (telítő lúg gyanánt ugyanis a karnallitnak telített oldatát használják,) 20—30 atm. nyomással fecskendeznek rá a vágatok ácsolatfájára. Az után-imprégnálásnak ez a módja, a közönségesen használatos, ecsettel mázolásnál jobb, mert a fát nem csak megnedvesíti, hanem a fecskendező folyadék-sugár nagy nyomása folytán a gombáktól és a gombák csíráitól is megtisztogatja és a rotszállak közé be is hatol. (Zft. f. d. B. H. u. Sw. i. Pr. St. 1908. 1. füz. — Der Erzbergbau. 1908. 16. sz.)

Megadott szabadalmak. 42832. 1. sz. Vereinigte Maschinenfabrik Augsburg und Maschinenbaugesellschaft Nürnberg A. G. cég Augsburgban. Fúrógép. XVI. d. oszt. 1907. aug. 3. — 42847. 1. sz. Vangel Béla gyáros Moszkvában. Berendezés fúrórudak rudazatának tehermentesítésére. XXI. e. oszt. 1906. nov. 5. — (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Köszén- és érczelőkészítés.

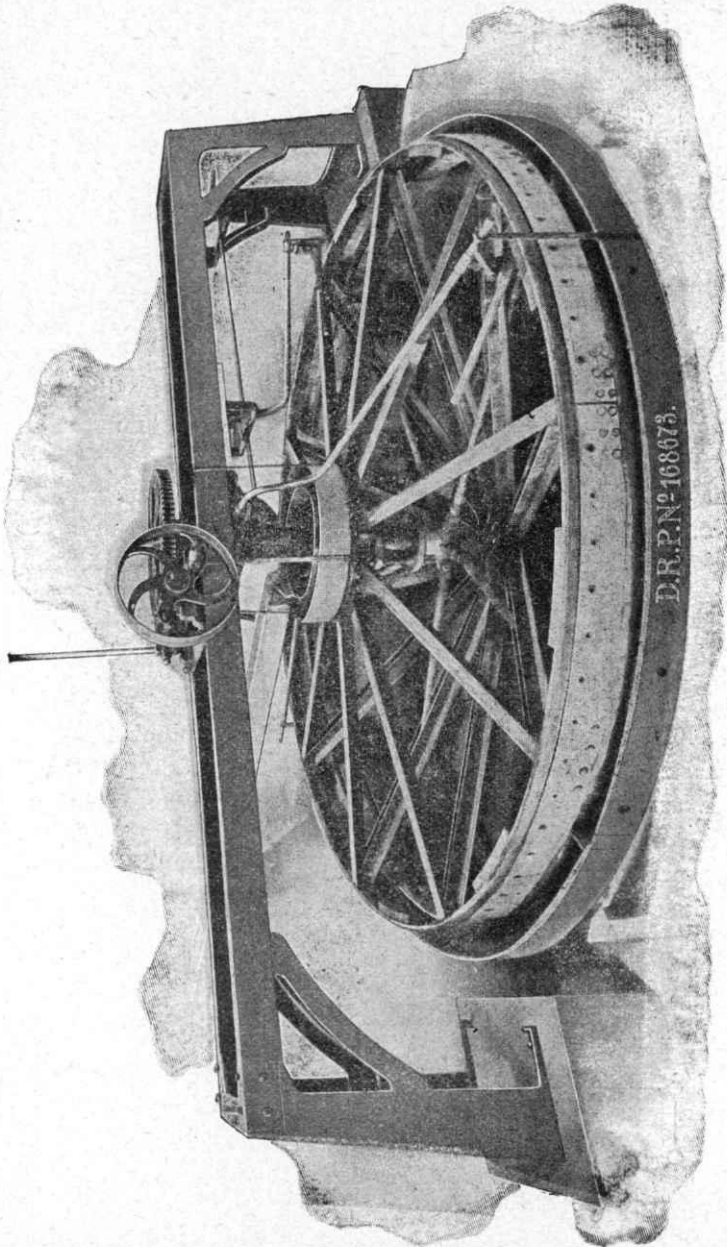
Demuth-féle szabadalmazott körszér beállítható munkasíkkal.

1. sz. rajz. Demuth-féle szér, télfektetett szélappal.

A C. Lührig 's Nachfolger, Fr. Gröppel-czég Bochumban, Demuth

szabadalma szerint új oly körszért hozott legközelebb forgalomba, melynek munkasíkját tetszőlegesen be lehet állítani. (L. a becsatolt két nézetrajzot.) A körszéreket, mint az általánosan ismeretes, igen finom iszapok feldolgozására szokás használni. Az 1. és 2. sz. rajzokban bemutatott szerkezetet annyiban lehet újításnak minősíteni, hogy

2. sz. rajz. (Nézet.) Demuth-féle szér, szérlap és takaró nélkül.

a szér munkasíkjának lejtőségét, bizonyos határok között, tetszőlegesen be lehet állítani.

A többi, eddig ismeretes hasonló szérszerkezeteknél a szér konicitásának tetszőleges beállítása vagy éppen nem volt lehetséges, vagy ha igen, úgy a munkasíknak simasága szenvedett, a mi ismét a meddőnek az érczes zagytól való elkülönítését nehezítette meg, a mennyiben érczen való veszteségek állottak be, illetőleg az iszapnak vonatkozással az érczes zagynak egy része, a meddőnek lemosása közben, szintén lemosásra került. Ezen a bajon, a Demuth-féle szabadalmazott körszér szerkesztői az által igyekeztek segíteni, hogy a szér lapja lejtőségének beállítása alkalmával, simaságát illetőleg folytonosságát, az egy darabból álló, nyújtható és rugalmas takaró útján igyekeztek biztosítani.

A szér főalkotórészét, igen erős vaskeret képezi (L. a 2. sz. rajzot) a szér lapját a vázra szerelt bádög- vagy fa-takaró és erre ráhuzott gummiponyva alkotja. A szerkezet mozgatása az ismert módon csigacsavaros elötét közvetítésével, álló görönd körül történik. Az álló göröndre csavarmenet van szerelve, melyen csavartokot a magasságirányban eltolni s evvel a szér lapjának beállítását szabályozni lehet. A hajtószerkezetnek csapágyai vagy tartóvasakon, vagy fabakállványokon, vagy az épület menyezet gerendáin nyugsznak. A zagynak hozzávezetése körcsatornán át történik, míg a mosásra külön csőrendszer szolgál. Természetes dolog, hogy a mosóvizet szolgáltató csőrendszernek szerkezete, a feldolgozás alá kerülő anyagnak minősége szerint változó. A féltermékek feldolgozására, vascsatorna szolgál, a melyből az anyagokat csövek és csatornák közvetítésével gyűjtömedenczékbe vezetik. A gyártó cég azt állítja, hogy a szóban forgó szérkonstrukciót, alkalmazkodó képessége folytán, különösen nehezen előkészíthető arany- és ezüstérczek feldolgozására lehet előnyösen használni. Rendesen négy nagyságban 4000, 5000, 6000 és 8000 mm. szérlapátmérővel s 50, 45, 40 és 35 percenként való fordulatszámmal készül. Erőfogyasztása: $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ PS. Mosóvíz fogyasztása percenként 100, 150, 180, 220 liter. Óránként való munkateljesítése: 250—400, 300—500, 400—600, 500—750 kg. Teljes súly: 3250, 4050, 4850, 6200 kg.

Megadott szabadalmak. 42826. I. sz. Fellner & Ziegler cég M|m. Frankfurtban. Eljárás porbányó érczeknek kohósításhoz való előkészítésére. XII|d. oszt. 1908. jan. 8. — (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Vaskohászat.

Megadott szabadalmak. 42824. I. sz. Fassl Alajos mérnök Anzinben. Hengermű üreges tuskók kihengergelésére. XII|e. oszt. 1907. nov. 19. — 42840. I. sz. Mahn & Co. cég Bécsben. Hidraulikus sajtó csöveknek és rudaknak, üreges

vagy tömör tuskókból való előállítására. Pótszabadalom a 35886. sz. szabadalomhoz. XVI|d. oszt. 1907. jul. 31. — (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Gépészet.

Megadott szabadalmak. 42785. 1. sz. Kúpfler Guillermo gyáros Santjagoban. Csapágy- gép és egyéb tengelyek számára. Ve|1. oszt. 1907. márcz. 16. — 42786. 1. sz. Linck Carl mérnök Hamburgban. Készülék többszörös ekszpanzióval bíró gépek gyors megállítására. Ve|1. oszt. 1907. jun. 3. — 42789. 1. sz. Rohrschutzgesellschaft m. b. H. cég Breslauban. Szelep csővezetékek túlnagy nyomás által előidézhető törés elleni biztosítására. XXI|d. oszt. 1907. máj. 25. — 42795. 1. sz. Pielock Eduard mérnök Berlinben. Fűtőcsöves kazán. Ve|2. oszt. 1907. szept. 12. — 42809. 1. sz. Lentz Hugó mérnök Berlinben és Bellens Charles mérnök Neuilly—sur—Seineben. 180° alatt ékelt forgattyúkkal bíró compound gőzgép. Vd|1. oszt. 1907- szept. 20. — 42821. 1. sz. Schlister Károly mérnök Liegeben. Csavaranya biztosítás. XVI|a. oszt. 1907. okt. 5. — 42850. 1. sz. Knapstein Ottó gyáros Barmenben. Készülék szódaoldatnak gőzkazánba való önműködő bevezetésére. Ve|2. oszt. 1907. decz. 13. — 42861. 1. sz. Trist Arthur Ronald vegyész St. Albansban. Tömőszelence. Ve|1. oszt. 1907. decz. 23. — 42897. 1. sz. Teudloff K. és Dittrich J. gépgyár r. t. cég Budapesten. Kétütésű szelep. Ve|1. oszt. 1907. jul. 2. (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Elektrotechnika.

Megadott szabadalmak. 42869. 1. sz. Levy Alfréd mérnök Párisban. Eljárás fémeknek nedves úton történő lecsapására. VII|i. oszt. 1907. decz. 28. — (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Építészet.

Megadott szabadalmak. 42807. 1. sz. Kriwanek Heinrich műkögyáros Wienben. Eljárás fényes felületeknek mészkővakolaton való előállítására. 1908. jan. 24. Elsőbbisége 1905. jun. 15-től kezdődik. — 42830. 1. sz. Schori Rudolf festő Schaffhausenben. Kaparószerszám födémek és falak tisztítására. VIII|a. oszt. 1907. decz. 16. — 42860. 1. sz. Dr. Schruf Gottfried ügyvéd Wr. Neustadtban. Eljárás vízhatlan műköanyagoknak, illetve habarcsnak előállítására. XII|f. oszt. 1907. decz. 30. (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Tekhnologia.

Vasöntvények keményítése. Nyers vagy megdolgozott vasöntvények keményítésére a következő eljárást lehet ajánlani. Az öntvényt

előbb cseresnye-piros izzásig felhevítik s azután a hűtőfürdőbe mártják a mely nagy hővezető-képességgel bíró víztől mentes (pl. 1·8—1·9 fajsúlyú kénsav) oly savas folyadékból áll, a melyhez bizonyos mennyiségű nehéz fém, vagy ezek vegyületei, pl. arzén van keverve. Az ilyenszerű hűtőfürdőknek legcélszerűbb összetétele: 4 liter 1·84 fajsúlylyal bíró kénsav és $\frac{3}{4}$ font kristályos vörös arzén. Az öntődarabokat ebbe a keverékbe vagy hirtelenül belemártják s azután kivéve, vízben hűtik, vagy végleges lehűtésükig a folyadékban meghagyják. Legjobb eredményeket akkor lehet elérni, ha a fürdő, elkészítése után, a használatig, egy hétig pihen. *(Techn. Ztrbl. 1908. 33. sz.)

Regadott szabadalmak. 42825. l. sz. Delwitz Fleischer Wassergasgesellschaft m. b. H. cég Mm. Frankfurtban. Berendezés csövek hegesztésére. XII/e. oszt. 1907. decz. 24. — 42837. l. sz. Friedländer Róbert kereskedő Berlinben. Eljárás brikettek gyártására szénből és egyéb eléghető hulladékanyagból. II/a. oszt. 1906. máj. 10. — 42887. l. sz. Faul Groseh Nachfolger, Schimunek & Co. cég Moszkvában. Elektromágneses berendezés paramagnetikus fémek, különösen acél és vas keménységi fokának meghatározására. VII/d. oszt. 1907. decz. 5. (Szabadalmi Közlöny. 1908. 29. sz.)

Közgazdaság.

Vasérczkivitelünk. A magyar vasérczkivitel, mely egyelőre csak Ausztria felé irányul, a közeli években erősebb fejlődésnek fog indulni, ha csak időközben a törvényhozás nem szünteti be. Ennek a fellendülésnek oka, hogy az orosz kormány betiltotta az eddig jelentékeny orosz vaskökvitelt. Az orosz kormánynak ez a rendelkezése újabb bizonyítéka annak, hogy az orosz kormány mily czéltudatosan törekszik az orosz vasipar fejlesztésére, a minek eredményeit mi érezzük meg leginkább, szembe találva magunkat a Balkánon az orosz versenynyel. A kiviteli tilalom az osztrák és még érezhetőbben a német vasműveket sújtja. Ezek, miután belföldi vaskő fölött nem rendelkeznek, máshonnan kénytelenek most érceiket beszerezni. Figyelmeink csak Spanyol- és Svédországra, továbbá hazánkra terjedhet. Svédországban a vaskökvitel meg van engedve ugyan, de meg van szabva felső határa és inkább Anglia felé irányul, hol a termelt vaskő egész tömegét el lehet helyezni, A Spanyolországi vaskőbányák közül azok, a melyek kivitelre termelnek, nagyobkrészt német vasművek kezében vannak, de a szállítás is rendkívül költséges, azon vasművek számára, a melyek a tengeri úton felül még hosszabb vasúti szállítást is kénytelenek igénybe venni. Előrelátható tehát, hogy a magyar vaskő, a mikor majd a vastermelés Németországban ismét a rendes folyamatban lesz, az eddiginél nagyobb fon-

tosságra jut. Kétségtelen, hogy ennek következtében a most 5 és 6 millió *q* között váltakozó évi kivitelünk emelkedni fog. Érdekes annak a megemlítése, hogy a német vasművek maguk is számítanak azzal, hogy a külföldi vasérczet állandóan nem használhatják, mert előbb-utóbb majd minden ország saját ipara számára tartja fenn ezeket s ezért újabban a nyersvasbevételre helyeznek súlyt, Megfelelő vaskőbányát vesznek s ennek termelését a helyszínén kioltvasztják s a nyersvasat viszik be németországba. — (Magyar Memzetgazda. 1908. 33. sz.)

Az angol tőke részesedése külföldi bányamiveletekben. Európa szárazföldjén működő angol bányamivelő társulatok összesen 1.3 milliárd Mark (1 Mark = 1 k. 20 f.) tőke fölött rendelkeznek; ebből a rengeteg összegből Németország bányászatára 45 millió Mark jut. Az összegnek több mint tizszerese Spanyol- és Portugall bányamiveletekbe van befektetve, míg Ázsiában, nevezetesen Indiában 850 millió Markot fektettek be az Angolok a bányászatba. (Min. Journ. 1908. aug. 1. füz. — Essener Glückauf. 1908. 33. sz.)

A nyersvas ára olcsóbbá lesz. A Köln. Ztg. szerint a siegerlandi nyersvas eladásával foglalkozó korlátolt felelősségű szövetkezet Siegenben tartott közgyűlésén a düszeldorfi nyersvas-szindikátus ármérseklése alapján elhatározta, hogy 1908 július 1-től kezdve ugyanoly mértékben, vagyis tonnánként 4 márkával leszállítja az elszámolási árat. — **Csődbe jutott szénbányavállalat.** Nyugot-Penszilvánia egyik legnagyobb szénbányavállalatához, a Pennsylvánia Coal-and Coche Co.-hoz, zárgondnokot rendeltek ki. Az aktívákat 26 millióra, a passzívákat 13 millióra becsülik.

HIREK

Személyi hírek. Kinevezés. A Nagyméltóságú m. kir. Pénzügyminiszterium a f. év augusztus hó 5-én kelt 78272 sz. magas rendeletével **Czura Sándor, Moldován Lajos, Pereiter Lajos, Papp János és Ronai Gyula** m. kir. vezgett bányatanulókat a vrdníki kir. köszénbányahivatalkoz, bányafelügyázókká nevezte ki.

Lakásváltoztatás. **Butsy Lajos** bányafelőr lakását Gyalárról, Valeomorire (p. H.-Kristyor) helyezte át. — **Janky István** bányafelőr, lakását Gurabrázáról, Bárzára (u. p. Brád) helyezte át.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet ezidei vándor-gyűlését október közepe táján Debreczenben fogja megtartani. A vándorgyűlés iránt mérnök- és építész-körökben igen nagy az érdeklődés, mert több olyan fontos kérdés fog megvitatás alá kerülni, a melyek a kart ekszisztenciális érdekeiben érintik. (Bp. Hrlp. 1908. 194. sz.)

A londoni kiállításra a selmeczbányai és nagybányai bánya-kerületek gyönyörű szép ásványpéldányokat küldöttek fel, a melyeknek összeállítása a napokban elkészült. A remek mutatványok, mindenesetre, előkelő nevezetességét fogják képezni a kiállításnak.

A bányaiskolát végzett osztrák bányászatisztek, mint azt lapunk 30-ik számában jeleztük, Bécsben megtartandó szervező gyűlést (Bergschülertag) terveztek. Most hírül vesszük, hogy ezen, a nevek titokban tartásának ígérete mellett, megindult szervező mozgalom, a jelentkezők csekély száma és a feltűnő részvétlenség miatt, — legalább egyelőre. — meghiusult.

Radiumot keresnek az Érczhegységben, Oberwiesenthal város környékén. Schiffner József tanár Freibergben, az ottani vizeket elemezi. hogy radiumban való tartalmukat megállapítsa. (Org. d. Ver. d. Bohrtechniker. 1908. 16. sz.)

Drohobiczból jelentik a tudósítások, hogy az Oil-City-petroleumforrások égése megszűnt, miután a tüzet, a mely negyvennégy napig dühöngött, eloltották. A környéken mindenütt újból megindult az üzem.

Fontos találmány barnaszén- és tőzeg brikettezése terén. Schlauch Pál mérnök Altenburgban (S. A.) a brikettkövek új fasszonját találta fel, a mely a sajtolás, szállítás és raktározás alatt gyakori robbanásoknak és tűzeseteknek feltétlenül elejét veszi. Az új találmányról a részletek még hiányoznak. — (Mitth. d. Verb. d. Brgb. Btrbl. 1908. 16. sz.)

Balesetek.

Rudán a 12 Apostol bányatársulat bányamiveleteiben július hó 30-án **közetomlás** történt. Az omló közet maga alá temette Brumár Péter bányászt, ki után 5 kis árva maradt. A vizsgálat megindult. (Vajdahunyad, 1908. 33. sz.)

Aknába zuhanás folytán augusztus hó 2-án. Eislebenben, az Ottó aknán, elpusztult egy géplakatos. Halálat zúzódások okozták. — **Az akna beomlása** nagy ijedelmet okozott augusztus 7-én, az Apfelbaumerzug bányatársulat bányaműtelepén (Siegerland), a hol hét bányamunkás az omladék alá került. Az azonnal megindult mentőmunkálatok mind a hét munkásnak életét megmentették. Az üzem szünetel és 150 bányász kenyérkereset nélkül van. — **Bányagázrobbanás** történt augusztus 10-én a Saarbrücken bányakerület körzetébe tartozó Dudweiler nevű kincstári bányatelepen. A robbanás színhelye a 3. szint, nyugoti mező. alapfolyosó, 15, 11 és 10 a. fekvetek. Az ekszplózió okát nem lehet megállapítani. Áldozatok: 13 halálos, 8 súlyos, 4 könnyű sérülés. A hullákat és a sérülteket a bányából felhozták. (Mitth. d. Verb. d. Brgb. Betrbl. 1908. 16. sz.)

TARTALOMJEGYZÉK.

A végrehajtási novella. Irta Dr. Fehér Manó. — *A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.* Irta Kellner Aurél. — *Tudomány-Gyakorlat:* „Simplex“ mélyfúróberendezés. — A Rost-testvérek univerzális bányamérői feszítője és központosító készüléke. — *Szemle:* Bányamívelés. — Köszén- és érczelőkészítés. — Vaskohászat. — Gépészet. — Elektrotechnika. — Építészet. — Tekhnologia. — Közgazdaság. — *Hírek.* — *Balesetek.*

Lap zárása: 1908. aug. 19. d. u. 5 óra.

Kiadótulajdonos: LITSCHAUER LAJOS